

MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ SORUNLARI VE İLGİLİ ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: KOCAELİ ÖRNEĞİ

Problems of Accounting Professionals and
Related Suggestions for Solution: Kocaeli Sample

Ampirik Bulgulara Dayanan Bir Araştırma

Cevdet KIZIL*, Tunay ASLAN**, Ömür KIZAY***

Gönderim Tarihi: 31.08.2018

Kabul Tarihi: 09.10.2018

ÖZ : Bu çalışma, Kocaeli ilinde ikamet eden muhasebe meslek mensupların sorunlarını ve ilgili çözüm önerilerini ele alarak analiz etmiştir. Belirtilen amaç doğrultusunda, Kocaeli ilinde ikamet eden muhasebe meslek mensupları üzerinde çevrimiçi (online) anket metodolojisi uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemini Kocaeli'de ikamet eden 52 muhasebe meslek mensubu oluşturmaktadır. Katılımcılara 35 adet soru yöneltilmiştir. Araştırma bulgularına göre, "Meslek mensuplarının ücretlerinin düşük olması" ve "Meslek mensubu sayısının gereğinden fazla olması" hususları, Kocaeli ilinde ikamet eden muhasebe meslek mensuplarının sorunları içerisinde başı çekmektedir. Bu bağlamda, Kocaeli'de ikamet eden muhasebe meslek mensuplarının mesleklerinden memnun olmamasının sebebi, %58,6'lık oranla düşük ücretlere bağlamıştır. Ayrıca, katılımcıların %84,6'sı mesleğe girişin daha zor olması ve muhasebe meslek mensuplarının kontrollü artışının sağlanması gerektiğini belirtmiştir. Katılımcıların en az oranda katıldığı ve üzerinde uzlaştığı husus ise yaklaşık %9,6 ile muhasebe denetimlerin sıklaştırılması olmuştur.

Anahtar Kelimeler : Muhasebe, Muhasebe Meslek Mensubu, Sorun, Çözüm, Kocaeli.

JEL Sınıflandırması : M40, M41, M42.

ABSTRACT : This study analyzes the problems of accounting professionals residing in Kocaeli and related suggestions for solution. For this purpose,

* Doç.Dr., SMMM, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İşletme Bölümü, cevdetkizil@yahoo.com, ORCID ID : 0003-0196-2386

** Dr. Öğr. Üyesi, SMMM, Siirt Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, tunay_aslan@hotmail.com, ORCID ID : 0002-0363-6691

*** Lisans Öğrencisi, Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İngilizce İşletme Bölümü, omurkizay@gmail.com, ORCID ID : 0002-2388-0333

online questionnaire methodology was implemented on accounting professionals residing in Kocaeli. Sample of the research is 52 accounting professionals living in the city of Kocaeli. The online questionnaire included 35 items. Based on study findings, the leading problems of accounting professionals residing in Kocaeli are “Low rates paid to accounting professionals” and “Unnecessary high quantities of accounting professionals”. In this context, the fact that accounting professionals residing in Kocaeli who are not satisfied with their occupation is related to low rates with 58,6%. Also, 84,6% of respondents have reported that, entry and accession to accounting profession should be harder in Turkey, and the increasing quantity of accounting professionals should be under control. The item which accounting professionals agree the least with 9,6% is that, accounting audits should be tightened.

Key Words : Accounting, Accounting Professional, Problem, Solution, Kocaeli.

JEL Classification : M40, M41, M42.

GİRİŞ

Muhasebe mesleği ekonominin gelişmesi, işletme sayılarındaki artış, mevzuatta yaşanan değişiklikler, meslek mensup sayısındaki enflasyon ve buna bağlı olarak ücretlerdeki haksız rekabet nedeniyle gittikçe daha yorucu ve stresli hale getirmiştir. Günümüzde muhasebe meslek mensuplarının yaptığı işler işletmelerin kayıtlarının tutulması ve bunların ilgili kişilere raporlanmasının önüne geçmiş ve daha karmaşık bir hal almıştır. İş yükünün artması, fakat ücretlerin aynı doğrultuda seyretmemesi muhasebe meslek mensuplarının en çok şikayet ettiği konu haline gelmiştir (Aydemir, 2015).

Küreselleşme ile birlikte işletmelerin yaptıkları işlemler de daha karmaşık bir hal almıştır. İşletmelerin yurtdışı pazarlarda ürün alıp satması, yaptıkları işlemlerin döviz cinsinden olması, kur hareketlerinin etkisi ve vergi mevzuatındaki değişimler muhasebe meslek mensuplarının kendilerini sürekli geliştirmesini gerekli kılmıştır. Bu sebeple gelişen ekonomik sistem içerisinde muhasebe mesleğinin önemi her geçen gün biraz daha artmaktadır. İşletme ile ilişki içerisinde bulunan bütün taraflar, işletme ile ilgili doğru ve güvenilir bilgilere ihtiyaç duymaktadırlar. Ekonomik ve mali yapının sağlıklı bir şekilde işleyişi için duyulan bu bilgiler muhasebe meslek mensupları tarafından hazırlanmaktadır (Tekşen ve Tuğay, 2014).

Ekonomideki hızlı büyüme ve çok merkezli firmaların faaliyet alanlarını genişletmesi ile piyasalardaki ciddi gelişmeler yeni finansal gelişmeleri tetiklemiştir. Bu bağlamda işletmelerin finansal raporları giderek şeffaflaşmış

ve güvenilir bir hal almıştır (Kızıl, Fidan, Kızıl ve Keskin, 2016; Kızıl, Fidan, Kızıl ve Keskin, 2013). 2005 yılı sonrasında Avrupa'daki (Euro bölgesindeki) firmaların finansal raporlarına, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (International Financial Reporting Standards – IFRS) göz önünde bulundurularak düzenleme zorunluluğu getirilmiştir. Türkiye'nin de Avrupa Birliği (AB) adayı olması sebebiyle bu standartları uygulama eğilimi söz konusu olmuştur. Dolayısıyla, muhasebe meslek mensuplarının iş yükü ve görev tanımını zaman içerisinde daha komplike bir hal almıştır (Çankaya & Dinç, 2012).

Bu çalışmada öncelikle Kocaeli ilinde ikamet eden muhasebe meslek mensupların sorunlarını belirleme amacı güdülmüştür. Daha sonra ise belirlenen sorunlara paralel olarak çözüm önerileri getirilmiştir. Böylelikle, Türkiye'de muhasebe mesleğinin iyileştirilmesi ve prestijinin artırılmasına katkıda bulunulmaya çalışılmıştır. Muhasebe meslek mensuplarının temel ve önde gelen problemlerinin tespit edilerek ilgili çözüm yollarının sunulması, muhasebe meslek mensuplarının gerçekleştirdikleri faaliyetlerin kalitesini arttıracak, bu durum da işletmelere ve ülke ekonomisine pozitif yönde etki edecektir. Hiç şüphesiz, muhasebe mesleğine gelecek vaat eden yeni bireylerin kazandırılması ve bu bireylerin mesleğe özendirilmesi ise muhasebe mesleğinin iyileştirmesine ve prestijinin yükseltilmesine bağlıdır.

Bu çalışma bir sonraki bölümde Literatür Taraması ile devam etmiştir. Bunu takiben araştırmanın uygulaması kapsamında Veri Seti ve Metodoloji kısmına yer verilmiştir. Veri Seti ve Metodoloji bölümünden sonra Araştırma Bulguları kısmına çalışmada yer verilmiştir. Çalışmanın son bölümünde Sonuç ve Öneriler paylaşılmıştır.

LİTERATÜR TARAMASI

Muhasebe Yetkinliği Özelinde Meslek Mensupları ile Mükellefler Arasında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Denizli İli Örneği isimli bir çalışma 2017 yılında yürütülmüştür. Bu çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının karşılaştığı ve tecrübe ettiği önemli sorunlara yer verilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre faturaların muhasebe meslek mensuplarına mükelleflerden zamanında gelmemesi, mükelleflerin bilinçli olmaması, muhtasar beyannamesinin işlevlerinin mükelleflerce bilinmemesi, mükelleflerin usulsüz beyanları, mükelleflerin yeterli muhasebe bilgisine sahip olmaması, mükelleflerden evrakların zamanında gelmemesi ve evrak eksikliği, muhasebe meslek mensuplarının önde gelen sorunları arasında yer almaktadır (Yürekli ve Özdemir, 2017).

Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Değerlendirmeleri ve Sorunlarının Analizi: Malatya İli Örneği isimli bir çalışma 2017 yılında yayınlanmıştır.

Belirtilen çalışma kapsamında önemli bulgulara ulaşılmıştır. Malatya ilinde ikamet eden muhasebe meslek mensupları mesleği yorucu ve yıpratıcı bulmaktadır. Ayrıca, mükellef ile ilişkiler hususunda da sorunlar yaşamaktadırlar. Ek olarak, Malatya ilinde ikamet eden muhasebe meslek mensupları mükelleflerle ve diğer muhasebe meslek mensupları hakkında da genel olarak olumsuz görüş ve düşüncelere sahiptir. Aynı zamanda, Malatya'daki muhasebe meslek mensuplarının kurumlarla (TÜRMOB, bağlı buldukları meslek odası, kamu kurum ve kuruluşları gibi) ilişkilerinde sorunlar tespit edilmiştir ve muhasebe meslek mensubu ücret düzeyleri düşük bulunmakta olup, ücretin zamanında tahsilinde çeşitli problemler mevcuttur (Durmuş ve Sekizsu, 2017).

Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları ve Mesleki Memnuniyet Analizi: Uşak İli Örneği isimli bir çalışma 2016 yılında yayınlanmıştır. Bu çalışmanın amacı, Uşak ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını ve mesleki memnuniyetlerini analiz etmeye yöneliktir. Çalışmada elde edilen sonuçlar, muhasebe meslek mensuplarının iş yükünün fazla olduğu, mükelleflerden alınan ücretlerin zamanında tahsil edilemediği veya hiç tahsil edilemediği, mükelleflerin evrakları zamanında teslim etmediği, bazı muhasebe meslek mensuplarının fiyat tarifesinin altında ücretle defter tutması ve devlet dairelerindeki bürokratik işlemlerin çokluğu şeklinde sıralanmıştır. Ayrıca, muhasebe meslek mensuplarının sorunlarının henüz çözülmediği ve buna rağmen muhasebe meslek mensuplarının genel olarak mesleklerinden memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Gündüz ve Özen, 2016).

Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları ve Çözüm Önerileri: Elazığ'da Bir Araştırma isimli bir araştırma 2015 yılında yürütülmüştür. Araştırmanın amacı, Elazığ'da muhasebe meslek mensuplarının karşılaştıkları sorunları belirlemek, bu sorunlardan hangisinin daha fazla önem taşıdığını tespit etmek ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri geliştirmektir. Çalışmada elde edilen sonuçlar, öncelikli olarak kanunlardaki değişikliklerin takip edilmemesi, muhasebe meslek mensupları arasındaki haksız rekabet, meslek mensuplarının iş yükünün fazla olması, kalifiye personel temininin zorluğu, kariyerde ilerlemenin yavaş olması ve Türkiye Muhasebe Standartları / Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TMS/TFRS) ile tekdüzen hesap planı uyumsuzluğu şeklinde özetlenmiştir. Ayrıca, muhasebe meslek mensuplarının sorunlarının çözümünde yetersiz olunmasının sebepleri muhasebe meslek mensuplarının sorunlarının önemsenmemesi, yeterli yasal düzenlemelerin yapılmaması ve kurumlar arasında iletişim eksikliği olarak belirtilmiştir (Kaya, 2015).

Muhasebe Meslek Mensuplarının Karşılaştıkları Sorunlar ve Beklentiler isimli bir çalışma 2015 yılında sunulmuştur. Çalışma, muhasebe meslek mensuplarının karşılaştıkları sorunları ve beklentileri anlamaya yöneliktir.

Elde edilen sonuçlara göre, iş yükünün ağır olması, bazı muhasebe meslek mensuplarının çok ucuza defter tutması, mükelleflerin ücretlerini ödememesi veya düzensiz ödemeleri, mesleki yeterlilik ve sorumluluklara karşın muhasebe meslek mensuplarının kazancının düşük olması ve muhasebe meslek mensubu sayısının gereğinden fazla olması sırasıyla en önemli sorunlar olarak belirtilmiştir. Ayrıca katılımcıların çoğunluğu mesleğin özel yaşantılarını etkilediğini ve meslektan dolayı bir sağlık sorunu ile karşı karşıya kaldıklarını belirtmiştir (Aydemir, 2015).

Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları Kamu'da Karşılaşılan Olumsuzluklar ve Beklentiler: Erzincan İli Uygulaması başlıklı bir araştırma 2015 yılında yapılmıştır. Muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını anlamaya yönelik Erzincan ilinde muhasebe meslek mensupları üzerinde anket uygulaması yapılmıştır. Yapılan araştırmaya göre, muhasebe meslek mensupları en yüksek oranda, bürokratik işlerin çokluğundan rahatsızlık duyduklarını ve bu işlemlerin azaltılması gerektiğini belirtmişlerdir. Diğer hususlar ise vergi yargısının işleyişinin yavaş olması, kayıt dışı ekonominin önlenememesi ve azaltılamaması, vergi mevzuatında yapılacak değişikliklerde muhasebe meslek mensuplarının görüşlerinin bazen alınmadığı, vergi incelemelerinde denetçilerin ön yargılı olabildikleri, vergi sisteminin karmaşık oluşu ve sistematik olmayışı şeklindedir (Dizman ve Güney, 2015).

Yalova İlinde İkamet Eden Muhasebe Meslek Mensuplarının Muhasebe Etik Algısı isimli bir araştırma 2015 yılında yayınlanmıştır. Araştırma neticesinde bir takım dikkat çekici bulgular elde edilmiştir. Çalışmaya göre, muhasebe meslek mensupları etik ikilemlerle karşı karşı karşıya kalabilmektedir ve bu husus da muhasebe meslek mensuplarının yaşadığı sorunlar arasında yer almaktadır. Genel anlamda muhasebe meslek mensupları etik ilkelere bağlıdır. Ancak, etik prensipler muhasebe meslek mensupları arasında yine de tam olarak oturmamıştır. Bir takım spesifik konularda etik kurallara uygun hareket edilmediği tespit edilmiştir (Kızıl, Akman, Aras ve Erzin, 2015).

Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları: Burdur İlinde Bir Araştırma isimli bir çalışma 2014 yılında yürütülmüştür. Burdur ilinde ikamet eden muhasebe meslek mensuplarının sorunları masaya yatırılmıştır. Muhasebe meslek mensuplarından az vergi ödetilmesi istenmesi, sıkça mevzuat değişikliklerinin olması, bazı meslek mensuplarının ucuza defter tutması, yoğun iş yükü ve ücretlerin tahsilinde yaşanan problemler muhasebe meslek mensuplarının önde gelen sorunları olarak tespit edilmiştir. Muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerden beklentileri ise daha çok mükelleflerin zamanında belgeleri teslim etmesi, vergi ödemelerini kendilerinin yapması ve sahte belge düzenlememeleri şeklinde belirlenmiştir (Tekşen ve Tuğay, 2014).

Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Beklentileri: Bilecik ve Yalova İlleri Uygulamaları başlıklı bir çalışma 2012 yılında yayınlanmıştır. Bu araştırma kapsamında, muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını anlamaya yönelik Bilecik ve Yalova illerinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensupları üzerinde anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda muhasebe meslek mensuplarının iş yükü fazlalığı birinci sırayı almıştır. Diğer sorunlar sırasıyla ücretlerin yetersizliği, devlet dairelerinde bürokratik işlemlerin fazlalığı, muhasebe ücretlerinin mükelleflerden zamanında alınamaması ve muhasebe meslek mensuplarının özel hayatlarına zaman ayıramaması olarak sıralanmıştır. Muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerden beklentisi ise muhasebe ücretlerinin zamanında ödenmesi şeklindedir (Gökgöz ve Zeytin, 2012).

Muhasebe Meslek Mensuplarının Güncel Sorunları, Uygulamada Karşılaştıkları Yetersizlikler ve Meslek Odalarından Beklentilerinin Unvanları ve Mesleki Deneyim Süreleri Yönüyle İncelenmesi: Türkiye Geneline Bir Araştırma adıyla bir çalışma 2010 yılında gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, Türkiye'deki muhasebe meslek mensuplarının sorunları ve meslek odalarından beklentileri araştırılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) ücretleri yetersizdir. Aynı zamanda, mükellefler muhasebeyi önemsiz görmekte ve ücret tahsilinde yaşanan problemler mevcuttur. Yapılan çalışmada genel olarak muhasebe meslek mensuplarının sorunları ve bu sorunların demografik özellikleri ile ilişkileri incelenmiştir (Özulucan, Bengü ve Özdemir, 2010).

Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları, Meslek Örgütünden Beklentileri ile Mesleki Vizyon Algılarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Konya İli Uygulaması başlıklı bir çalışma 2007 yılında yayınlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, Konya'da muhasebe meslek mensupları üzerinde yapılan ankete paralel olarak meslek mensuplarının karşılaştıkları sorunlar arasında ilk üç sırayı kamu kurumlarında yaşanan problemler, mükellefler ile yaşanan problemler ve mevzuatlarla ilgili yaşanan sorunlar almıştır (Alagöz ve Ceran, 2007).

VERİ SETİ VE METODOLOJİ

Araştırmanın amacı, Kocaeli ilinde ikamet eden muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını anlamaya, tespit etmeye ve sunmaya yöneliktir. Bununla birlikte, çalışma aracılığıyla muhasebe meslek mensuplarının yaşadıkları sorunların çözümüne yönelik önerilerin ve beklentilerin ortaya konulması da amaçlanmıştır. Bu bağlamda, araştırmanın katılımcısı konumunda olan ve Kocaeli'de ikamet eden muhasebe meslek mensuplarına çevrimiçi (online) anket metodolojisi uygulanmıştır. İlgili anket çalışması

katılımcıların demografik özelliklerini, mesleğe giriş ve sınavlar hakkındaki düşüncelerini, karşılaştıkları sorunları, muhasebe mesleği ile ilgili memnuniyetleri ve muhasebe mesleğinin itibarı hakkındaki görüşlerini belirlemeye yöneliktir. Araştırma kapsamında uygulanan ankete toplamda 52 muhasebe meslek mensubu katılmıştır. Anket sorularının hazırlanmasında Gökğöz ve Zeytin'in (2012) çalışmasından yararlanılmıştır. Anket soruları çoktan seçmeli ve kapalı uçludur. Aynı zamanda, anket soruları 5'li Likert Ölçeği'ne göre düzenlenmiş ve tasarlanmıştır. Katılımcı kapsamındaki muhasebe meslek mensuplarına toplamda 35 soru yöneltilmiştir. Daha sonra ise katılımcıların anket sorularına verdiği cevaplar ve sonuçlar Google Formlar'da (Google Forms) düzenlenerek Microsoft Excel'e aktarılmıştır.

Araştırma Bulguları

Araştırmanın katılımcıları konumundaki muhasebe meslek mensuplarından anket verileri elde edildikten sonra, bulgular analiz edilerek incelenmiştir. İlgili anket çalışması aracılığıyla, muhasebe meslek mensuplarından çeşitli bilgiler elde edilmiştir. Bunlar muhasebe meslek mensuplarının demografik özellikleri, mesleğe giriş ve sınavlar hakkındaki görüşleri, karşılaştıkları sorunlar, meslekle ilgili memnuniyet düzeyleri ile sebepleri ve mesleğin itibarı ve saygınlığının artırılması için önerileri şeklinde sıralanabilir.

Tablo 1: Muhasebe Meslek Mensuplarının Demografik Özellikleri

		KİŞİ SAYISI	YÜZDE
CİNSİYET	Kadın	30	57,7
	Erkek	22	42,3
YAŞ	20-30	16	30,8
	31-40	21	40,4
	41-50	9	17,3
	50 Üzeri	6	11,5
MEDENİ DURUMU	Evli	29	55,8
	Bekar	23	44,2
AYLIK GELİRİ	1400-2000	14	26,9
	2001-4000	22	42,3
	4001-6000	10	19,2
	6000 Üzeri	6	11,5
EĞİTİM DÜZEYİ	Ön Lisans	4	7,7
	Lisans	21	40,4
	Yüksek Lisans	20	38,5
	Doktora	7	13,5
MESLEKİ DENEYİM SÜRESİ	1-5 Yıl	15	28,8
	6-10 Yıl	8	15,4
	11-15 Yıl	13	25
	16 Yıl ve Üzeri	16	30,8
MESLEKİ ÜNVANI	SM Mali Müşavir	46	88,4
	Yeminli Mali Müşavir	6	11,6
ÇALIŞMA ŞEKLİ	Bağımlı	42	80,8
	Bağımsız	10	19,2
ÇALIŞMA YERİ (BAĞIMLI İÇİN)	Muhasebe Bürosu	22	42,3
	Özel Kuruluş	29	55,7
	Kamu Kurumu	1	2,0

Araştırmanın katılımcıları konumundaki muhasebe meslek mensuplarının demografik özelliklerini ele aldığımızda, öncelikle %57,7'sinin (30 kişi) kadın, %42,3'ünün (22 kişi) erkek olduğunu görmekteyiz. Aynı zamanda, katılımcıların büyük çoğunluğu (%40,4 - 21 kişi) 31-40 yaş aralığındadır. Evli olanların oranı ise %55,8'dir (29 kişi). Katılımcıların aylık gelirleri göz önünde bulundurulduğunda, en yüksek oran %42,3 (22 kişi) ile 2001-4000 Türk Lirası grubuna aittir. Katılımcıların eğitim düzeylerini dikkate aldığımız zaman ise %40,4 (21 kişi) ile en büyük paya lisans mezunlarının sahip olduğunu görmekteyiz. Lisans mezunlarını %38,5 (20 kişi) ile yüksek lisans mezunları takip etmektedir. Mesleki deneyim süresi açısından katılımcıların %28,8'i (15 kişi) 1 ile 5 yıl arası tecrübeye sahiptir. Katılımcıların çalışma şekline baktığımızda, %80,8'i (42 kişi) bağımlı olarak çalışmaktadır. Bağımlı çalışanların ise %55,7'si (29 kişi) özel bir kuruluştaki çalışmaktadır. Katılımcıların %42,3'ü (22 kişi) muhasebe bürosunda çalışırken, sadece %2'si (1 kişi) kamu kurumunda çalışmaktadır.

Tablo 2: Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleğe Giriş ve Sınavlar Hakkındaki Görüşleri

		KİŞİ SAYISI	YÜZDE
Mesleğe Giriş Konusunda Görüş	Mevcut Sistem İyi ve Yeterlidir	23	44,2
	Mesleğe Giriş Zorlaştırılmalıdır	26	50
	Mesleğe Giriş Kolaylaştırılmalıdır	3	5,8
Mesleğe Giriş Konusunda Yeni Bir Yasal Düzenlemeye Gereklik Var mı?	Evet	32	61,5
	Hayır	20	38,5
Sınavlara Giriş İçin Aranan Ön Koşullar Size Göre Yeterli mi?	Evet	22	42,3
	Hayır	30	57,7
SMMM Olmak Size Göre Tüm Süreçler Göz Önüne Alındığında Nasıl Bir Süreçtir?	Zor	20	38,5
	Normal	28	53,8
	Kolay	4	7,7

Katılımcıların mesleğe giriş ve sınavlar hakkındaki görüşleri yukarıda tablo 2'de yer almaktadır. Buna göre, katılımcıların %50'si (26 kişi) mesleğe girişin zorlaştırılması gerektiğini düşünmektedir. Aynı zamanda, katılımcıların %61,5'i (32 kişi) mesleğe giriş konusunda yeni bir yasal düzenlemeye ihtiyaç duyulduğunu düşünürken, katılımcıların %38,5'i (20 kişi) yeni bir yasal düzenlemeye ihtiyaç olmadığını düşünmektedir. Dolayısıyla araştırma bulgularına göre, katılımcıların mesleğe giriş konusundaki görüşü ile mesleğe giriş konusunda yeni bir yasal düzenlemeye gereksinim olup olmadığı sorusuna verdikleri yanıtlar örtüşmektedir. Ek olarak, katılımcıların %57,7'si (30 kişi) sınavlara giriş için aranan ön koşulların yetersiz olduğunu düşünürken, %42,3'ü (22 kişi) bu koşulların yeterli olduğunu düşünmektedir. Araştırma bulguları ışığında, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) olmak tüm süreçleri göz önünde bulundurulduğunda katılımcıların %53,8'i (28 kişi) için normal, %38,5'i (20 kişi) için zor, %7,7'si (4 kişi) için ise kolay bir

süreçtir.

Tablo 3: Muhasebe Meslek Mensuplarının Karşılaştığı Sorunlar

		KİŞİ SAYISI	YÜZDE
Meslek Mensubu Sayısı Gereğinden Fazladır	Kesinlikle Katılıyorum	27	51,9
	Katılıyorum	16	30,8
	Kararsızım	3	5,8
	Katılmıyorum	6	11,5
	Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Devlet Kurumlarında Bürokrasi Fazladır	Kesinlikle Katılıyorum	10	19,2
	Katılıyorum	9	17,3
	Kararsızım	25	48,1
	Katılmıyorum	8	15,4
	Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Mevzuatın Sık Sık Değişmesi ve Takip Edilememesi	Kesinlikle Katılıyorum	7	13,5
	Katılıyorum	11	21,2
	Kararsızım	12	23,1
	Katılmıyorum	22	42,3
	Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Büro Ortamının ve İş Düzeninin Sıkıcı Olması	Kesinlikle Katılıyorum	6	11,5
	Katılıyorum	9	17,3
	Kararsızım	5	9,6
	Katılmıyorum	21	40,4
	Kesinlikle Katılmıyorum	11	21,2
Meslek Mensuplarının Sorumluluklarına Rağmen Kazancın Düşük Olması	Kesinlikle Katılıyorum	13	25
	Katılıyorum	33	63,5
	Kararsızım	1	1,9
	Katılmıyorum	5	9,6
	Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Mükellefler Tarafından Az Vergi Ödetilmesi Yönündeki İstekler	Kesinlikle Katılıyorum	9	17,3
	Katılıyorum	6	11,5
	Kararsızım	22	42,3
	Katılmıyorum	12	23,1
	Kesinlikle Katılmıyorum	3	5,8
Mükelleflerin Hukuka Aykırı İş Yaptırarak İstemeleri	Kesinlikle Katılıyorum	5	9,6
	Katılıyorum	10	19,2
	Kararsızım	22	42,3
	Katılmıyorum	12	23,1
	Kesinlikle Katılmıyorum	3	5,8
Denetimlerin Çok Olması	Kesinlikle Katılıyorum	4	7,7
	Katılıyorum	13	25
	Kararsızım	6	11,5
	Katılmıyorum	22	42,3
	Kesinlikle Katılmıyorum	7	13,5
İş Yükünden Dolayı Özel Hayata Zaman Ayıramamak	Kesinlikle Katılıyorum	6	11,5
	Katılıyorum	15	28,8
	Kararsızım	5	9,6
	Katılmıyorum	18	34,6
	Kesinlikle Katılmıyorum	8	15,4
Meslekle İlgili Teknolojik Gelişmelere Ayak Uydurulamaması	Kesinlikle Katılıyorum	4	7,7
	Katılıyorum	4	7,7
	Kararsızım	1	1,9
	Katılmıyorum	25	48,1
	Kesinlikle Katılmıyorum	18	34,6
Tecrübeli Muhasebe Elemanının Bulunamaması	Kesinlikle Katılıyorum	1	1,9
	Katılıyorum	5	9,6
	Kararsızım	4	7,7
	Katılmıyorum	21	40,4
	Kesinlikle Katılmıyorum	21	40,4

		KİŞİ SAYISI	YÜZDE
Vergi İncelemelerinde Mükelleflerin Potansiyel Suçlu Gibi Görülmesi	Kesinlikle Katılıyorum	1	1,9
	Katılıyorum	6	11,5
	Kararsızım	25	48,1
	Katılmıyorum	16	30,8
	Kesinlikle Katılmıyorum	4	7,7
Mükelleflerin Ücretlerini Ödememesi veya Düzensiz Ödemeleri	Kesinlikle Katılıyorum	7	13,5
	Katılıyorum	12	23,1
	Kararsızım	24	46,2
	Katılmıyorum	4	7,7
	Kesinlikle Katılmıyorum	5	9,6
Bazı Meslek Mensuplarının Ucuza Defter Tutmaları	Kesinlikle Katılıyorum	9	17,3
	Katılıyorum	12	23,1
	Kararsızım	25	48,1
	Katılmıyorum	4	7,7
	Kesinlikle Katılmıyorum	2	3,8

Tablo 3'te muhasebe meslek mensuplarının karşılaştığı sorunlar araştırma bulguları kapsamında sunulmuştur. Bahse konu olan sonuçlara göre, muhasebe meslek mensuplarının karşılaştığı en önemli sorunlar meslek mensubu sayısının gereğinden fazla olması (%82,7) ve meslek mensuplarının sorumluluklarına rağmen kazancın düşük olması (%88,5) şeklinde saptanmıştır. Bunları sırasıyla bazı meslek mensuplarının ucuza defter tutması, iş yükünden dolayı özel hayata zaman ayıramamak, mevzuatın sık sık değişmesi ve takip edilememesi, devlet kurumlarında bürokrasinin fazla olması, denetimlerin çok olması, mükelleflerin ücretlerini ödememesi veya düzensiz ödemeleri, mükellefler tarafından az vergi ödetilmesi yönündeki istekler, mükelleflerin hukuka aykırı iş yaptırmak istemeleri, büro ortamının ve iş düzeyinin sıkıcı olması gibi hususlar izlemiştir. Ayrıca meslekle ilgili teknolojik gelişmelere ayak uydurulamaması, vergi incelemelerinde mükelleflerin potansiyel suçlu gibi görülmesi ve tecrübeli muhasebe elemanının bulunamaması gibi hususlar, diğer hususlarla karşılaştırıldığında daha az karşılaşılan sorunlar olarak tespit edilmiştir.

Tablo 4: Muhasebe Meslek Mensuplarının Memnuniyet Düzeyleri ve Sebepleri

		KİŞİ SAYISI	YÜZDE
Muhasebe Meslek Mensubu Olmaktan Memnun musunuz?	Evet	24	46,2
	Hayır	28	53,8
Memnunsanız En Önemli Sebebi	Prestij	6	21,4
	Kazancın İyi Olması	2	7,1
	Mesleğin Gelişime Açık Olması	6	21,4
	İş Tatmini	14	50
Memnun Değilseniz En Önemli Sebebi	Meslek Mensubu Sayısının Fazlalığı	3	10,3
	Kazancın Düşük Olması	17	58,6
	Saygın Bir Meslek Olarak Görülmemesi	6	20,7
	İş Tatmini Sağlayan Bir Meslek Olmaması	3	10,3

Tablo 4'te muhasebe meslek mensuplarının memnuniyet düzeyleri ve sebepleri araştırma bulguları kapsamında paylaşılmıştır. Araştırmanın katılımcıları konumundaki muhasebe meslek mensuplarının %46,2'si (24 kişi) mesleklerinden memnun iken %53,8'i (28 kişi) mesleklerinden memnun değildir. Memnun olan muhasebe meslek mensuplarının %50'si (14 kişi) memnuniyet sebebi olarak iş tatminini gerekçe göstermiştir. Bunu %21,4 (6 kişi) ile mesleğin gelişime açık olması ve prestij hususları memnuniyet sebepleri olarak takip etmiştir. Memnun olmayan muhasebe meslek mensuplarının %58,6'sı (17 kişi) ise memnuniyetsizlik sebebi ve gerekçesi olarak meslek mensuplarının kazançlarının düşük olmasını göstermiştir. Bunu %20,7 (6 kişi) ile muhasebe mesleğinin saygın bir meslek olarak görülmemesi ve %10,3 (3 kişi) ile meslek mensubu sayısının fazlalığı ile iş tatmini sağlayan bir meslek olmaması sebep ve gerekçeleri izlemiştir.

Tablo 5: Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleğin İtibarı ve Saygınlığının Arttırılması için Önerileri

		KİŞİ SAYISI	YÜZDE
Mesleğe Giriş Sınavları Daha Zor Bir Format Haline Getirilmeli ve Meslek Mensubu Sayısının Kontrollü Artışı Sağlanmalıdır	Kesinlikle Katılıyorum	23	44,25
	Katılıyorum	21	40,4
	Kararsızım	2	3,8
	Katılmıyorum	6	11,5
	Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Mesleğe Girilmesi Sonrasında Meslek Mensupları Güncel Gelişmeleri Takip Etmeli ve Kendini Geliştirmeli	Kesinlikle Katılıyorum	20	38,5
	Katılıyorum	30	57,7
	Kararsızım	1	1,9
	Katılmıyorum	1	1,9
	Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Üniversiteler ile Daha Fazla İş Birliği Yapılarak Mesleğin Akademik Ayağı Güçlendirilmeli	Kesinlikle Katılıyorum	22	42,3
	Katılıyorum	20	38,5
	Kararsızım	2	3,8
	Katılmıyorum	8	15,4
	Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Ücretler Arttırılmalı	Kesinlikle Katılıyorum	33	63,5
	Katılıyorum	17	32,7
	Kararsızım	1	1,9
	Katılmıyorum	1	1,9
	Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Denetimler Sıkılaştırılmalı	Kesinlikle Katılıyorum	2	3,8
	Katılıyorum	3	5,8
	Kararsızım	7	13,5
	Katılmıyorum	23	44,2
	Kesinlikle Katılmıyorum	17	31,7

Tablo 5'te muhasebe meslek mensuplarının mesleğin itibarı ve saygınlığının arttırılması için önerileri araştırma bulguları kapsamında sunulmuştur. Bu bağlamda, katılımcıların %84,6'sı (44 kişi) mesleğe giriş sınavları daha zor bir format haline getirilmeli ve meslek mensubu sayısının kontrollü artışı sağlanmalı yönünde bir cevap vermiştir. Aynı zamanda, katılımcıların %96,2'si

(50 kişi) mesleğe girilmesi sonrasında meslek mensupları güncel gelişmeleri takip etmeli ve kendini geliştirmeli şeklinde bir görüş sunmuştur. Ek olarak, katılımcıların %80,8'i (42 kişi) üniversiteler ile daha fazla iş birliği yapılarak mesleğin akademik ayağı güçlendirilmeli demiştir. Ayrıca, katılımcıların %96,2'si (50 kişi) muhasebe meslek mensuplarının ücretlerin arttırılması gerektiğini savunmuştur. Son olarak, denetimler sıkılaştırılmalı ifadesine muhasebe meslek mensuplarının %76,9'u (40 kişi) katılmamakta ve kesinlikle katılmamaktadır. Bu ifadeye katılan muhasebe meslek mensuplarının oranı ise sadece %9,6'dır (5 kişi).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma ile Kocaeli'nde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının öncelikle sorunlarını tespit etme ve daha sonra da ilgili çözüm önerileri getirme amacı güdülmüştür. Belirtilen doğrultuda, muhasebe meslek mensupları üzerinde çevrimiçi (online) anket tekniği uygulanmıştır. Anketin örneklemini Kocaeli'nde ikamet eden 52 muhasebe meslek mensubu oluşturmuştur.

Katılımcıların %50'si (26 kişi) mesleğe girişin zorlaştırılması gerektiğini düşünmektedir. Aynı zamanda, katılımcıların %61,5'i (32 kişi) mesleğe giriş konusunda yeni bir yasal düzenlemeye ihtiyaç duyulduğunu düşünmektedir. Ek olarak, katılımcıların %57,7'si (30 kişi) sınavlara giriş için aranan ön koşulların yetersiz olduğunun altını çizmiştir. Araştırma bulguları ışığında, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) olmak tüm süreçleri göz önünde bulundurulduğunda katılımcıların %53,8'i (28 kişi) için normal bir süreçtir. Bahse konu olan sorunla ilgili olarak, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik (SMMM) Staja Başlatma ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik (SMMM) Yeterlilik sınavlarının başvuru koşulları da dahil yeniden tasarlanması ile dizayn edilmesi doğru bir hamle olacaktır.

Aynı zamanda, meslek mensubu sayısının gereğinden fazla olması (%82,7) ve meslek mensuplarının sorumluluklarına rağmen kazancın düşük olması (%88,5), Kocaeli'de yaşayan muhasebe meslek mensuplarının önde gelen sorunları arasında yer almaktadır. Bunları sırasıyla bazı meslek mensuplarının ucuza defter tutması, iş yükünden dolayı özel hayata zaman ayıramamak, mevzuatın sık sık değişmesi ve takip edilememesi, devlet kurumlarında bürokrasinin fazla olması, denetimlerin çok olması, mükelleflerin ücretlerini ödememesi veya düzensiz ödemeleri, mükellefler tarafından az vergi ödetilmesi yönündeki istekler, mükelleflerin hukuka aykırı iş yaptırmak istemeleri, büro ortamının ve iş düzeyinin sıkıcı olması gibi hususlar izlemiştir. Ayrıca meslekle ilgili teknolojik gelişmelere ayak uydurulamaması, vergi incelemelerinde mükelleflerin potansiyel suçlu gibi görülmesi ve tecrübeli muhasebe elemanının bulunamaması gibi hususlar, diğer hususlarla

karşılaştırıldığında daha az karşılaşılan sorunlar olarak tespit edilmiştir.

Çözüm önerileri kapsamında ise, Yüksek Öğrenim Kurumu (YÖK) ile İşkur daha çok iletişim halinde olabilir. Böylece üniversite mezunlarının muhasebe alanında iş bulabilme oranı belirlenebilir. Bu bağlamda üniversitelerde ilgili bölümde okuyan öğrencilerin kontrollü artışı sağlanabilir. Öğrenci almayan ve kontenjanını dolduramayan üniversitelerin ilgili bölümlerinin kapatılması söz konusu olabilir. Meslek mensubu sayısının kontrollü artışı, arz-talep dengesi kapsamında muhasebe meslek mensuplarının aldığı ücretlere de yansiyacaktır. Ek olarak, ucuza ve belirlenen tariflerin altında defter tutan muhasebe meslek mensuplarına hem devletin, hem de odaların daha ağır yaptırımlar uygulamaları, gerekirse ruhsat iptalleri gerçekleştirmeleri şarttır. Mevzuatın sık sık değişmesi ve takip edilememesi hususunda ise muhasebe meslek mensuplarının daha çok okumaları ve araştırma yapmaları için bilinçlendirilmeleri şarttır. İlgili eğitim programları ve seminerler sıklaştırılarak bu hususta muhasebe meslek mensuplarına okuma-araştırma alışkanlığının kazandırılması gereklidir. Devler kurumlarında bürokrasinin fazla olması konusunda da mevcut e-devlet uygulamalarının güncelleştirilmesi ve yeni e-devlet uygulamalarının sunulması bir çözüm önerisi olarak ele alınabilir. Aynı zamanda, gereğinden az vergi ödemek isteyen ve hukuka aykırı iş yaptırmak isteyen mükellefler hususunda ağır yaptırım ve cezalar söz konusu olmalıdır. Meslekle ilgili teknolojik geliştirmelere ayak uydurulamaması sorunu hususunda özellikle üniversitelerin ilgili bölümlerinde uygulamalı muhasebe dersleri verilmeli ve muhasebe programlarının (yazılımlarının) nasıl kullanılacağı öğretilmelidir. Bir başka ifadeyle, üniversitelerin ilgili bölümlerinde dersler yalnızca teorik olarak sunulmamalıdır. Böylelikle, gelecekte meslekle ilgili teknolojik gelişmelere daha hızlı ve kolay ayak uydurulması mümkün olacaktır. Tecrübeli muhasebe elemanının bulunamaması sorununa karşı da üniversite öğrencileri özellikle öğrenim hayatları boyunca staj yapmaya teşvik edilmeli ve özendirilmelidir. Ücretini ödemeyen veya düzensiz ödeyen mükellefler için ise devlet ve muhasebe odaları kara listeler oluşturabilir. Bu mükelleflerin ceza ve yaptırımlara çarptırılmaları, belirli bir süre daha yüksek ücret ödemeleri zorunlu hale getirilebilir. Ceza ve yaptırımların devlet ile odalar tarafından uygulanması muhasebe meslek mensuplarının mağduriyetlerini de giderilebilir. Mevzuat değişikliklerinde muhasebe meslek mensuplarının görüşlerine başvurulabilir. Böylelikle, muhasebe meslek mensuplarının mevzuat değişikliğinden doğacak mağduriyeti giderilmiş olur, sürekli mevzuat değişikliklerinin önüne geçilebilir ve yeni mevzuatların muhasebe meslek mensuplarınca daha kolay kabulü ile adaptasyonu söz konusu olabilir.

Bunların yanında, muhasebe mesleğinin saygınlığının, prestijinin ve iş

tatmininin artırılması için muhasebe odaları çok daha aktif rol oynamalıdır. Son olarak, üniversitelerle daha fazla iş birliği yapılarak mesleğin akademik ayağının güçlendirilmesi hususunda muhasebe odaları etkin bir mentorluk sistemini devreye sokabilirler. Bu kapsamda, üniversitelerin ilgili bölümlerinde görev yapan Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) ve Yeminli Mali Müşavir (YMM) unvanlı öğretim üyeleri, mesleğe yeni adım atan bireyler ile adaylara mentorluk yapabilir. Muhasebe odaları bu noktada organizasyon ve çevre (network) oluşturulması hususunda etkin bir rol oynayabilir. Hiç şüphesiz, muhasebe odaları muhasebe meslek mensuplarının haklarının korunması ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi konularında da liderlik etmelidir.

KAYNAKÇA

Alagöz, A. ve Ceran, Y. (2007). Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları, Meslek Örgütünden Beklentileri ile Mesleki Vizyon Algılarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Konya İli Uygulaması. Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 14, 291-312.

Aydemir, O. (2015). Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı: 67, 71-84.

Çankaya F. ve Dinç E. (2012). Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının Uygulama Başarısını Etkileyen Faktörler: Bağımsız Denetçiler Üzerine Bir Araştırma. Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt: 17, Sayı: 1, 81-102.

Dizman, Ş., ve Güney, S. (2015). Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları Kamu'da Karşılaşılan Olumsuzluklar ve Beklentiler: Erzincan İli Uygulaması. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 3, Sayı: 6, 97-110.

Gökgöz, A., ve Zeytin, M. (2012). Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Beklentileri: Bilecik ve Yalova İlleri Uygulamaları. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 17, Sayı: 1, 477-493.

Gündüz, M., ve Özen, E. (2016). Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları ve Mesleki Memnuniyet Analizi: Uşak İli Örneği. Muhasebe ve Finansman Dergisi. Sayı: 70, 67-90.

Kaya, G. A. (2015). Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları ve Çözüm Önerileri: Elazığ'da Bir Araştırma. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı: 41, 207-231.

Kızıl, A., Fidan, M. M., Kızıl, C., Keskin, A. İ. (2016). TMS - TFRS, Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları: Uygulamalar, Yorumlar,

Muhasebeleştirme (2. Baskı), DER Yayınları.

Kızıl, A., Fidan, M. M., Kızıl, C., Keskin, A. İ. (2013). TMS - TFRS, Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları: Uygulamalar, Yorumlar, Muhasebeleştirme, DER Yayınları.

Kızıl, C., Akman, V., Aras, S., Erzin, N.O. (2015). Yalova İlinde İkamet Eden Muhasebe Meslek Mensuplarının Muhasebe Etik Algısı. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 1, ss.6-31. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/bujss/article/download/5000107378/5000105897>.

Özulucan, A., Bengü, H. ve Özdemir, F. S. (2010). Muhasebe Meslek Mensuplarının Güncel Sorunları, Uygulamada Karşılaştıkları Yetersizlikler ve Meslek Odalarından Beklentilerinin Unvanları ve Mesleki Deneyim Süreleri Yönüyle İncelenmesi: Türkiye Genelinde Bir Araştırma. Muhasebe ve Denetime Bakış, Cilt: 31, 41-64.

Sekizsu, A.F. ve Sekizsu, H. (2017). Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Değerlendirmeleri ve Sorunlarının Analizi: Malatya İli Örneği. International Journal of Academic Value (JAV) Studies. Cilt: 3, Sayı: 16, ss.429-438.

Tekşen, Ö. ve Tuğay, O. (2014). Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları: Burdur İlinde Bir Araştırma. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 19, Sayı: 1, 223-232.

Yürekli, E. ve Özdemir, S. (2017). Muhasebe Yetkinliği Özelinde Meslek Mensupları ile Mükellefler Arasında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Denizli İli Örneği, Social Sciences Studies (SSS) Journal, Cilt: 3, Sayı: 6, ss.1008-1019.